

ΣΒΑΡΤΣΒΑΛΝΤ V

ΠΟΤΕ ΜΗΝ ΑΦΗΝΕΙΣ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ ΝΑ ΣΟΥ ΧΑΛΑΣΕΙ ΜΙΑ ΩΡΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

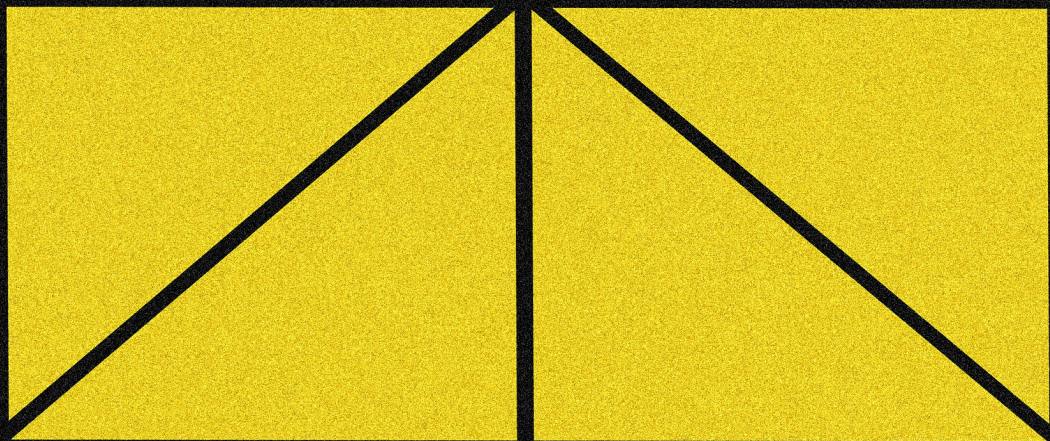
ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΩΛΗΣ
ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΠΑΡΤΑΛΗΣ

24 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ - 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ 2024
ΠΑΛΙΟ ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΗΜΟΣ
ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Της δικαιοσύνης ήλιε σκοτεινέ Ανεπαίσθητη βία, βία του ανεπαίσθητου

Εικαστική έκθεση *Schwarzwald V* στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης

Μετά τις εκθέσεις Schwarzwald I, II, III και IV, ο Κώστας Τσώλης και ο Νίκος Παπαδημητρίου παρουσιάζουν την πέμπτη έκδοσή του στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης, προσκαλώντας τον καλλιτέχνη Άγγελο Σπάρταλη.

Στις προηγούμενες τέσσερις εκδοχές τα ζητήματα που έθεσαν οι Κώστας Τσώλης και Νίκος Παπαδημητρίου, αφορούσαν ευρύτερα τις έννοιες της εξουσίας, του ανταγωνισμού, της επιβολής, της μνήμης των σχέσεων εξουσίας, της σχέσης του ανθρώπου-κυνηγού με το θήραμα του, του ζωώδους και της σχέσης ζώου-ανθρώπου, της εποίκησης και της συγκρουσιακής συνύπαρξης εποίκων κι εποίκισμένων κ.α. Η παρούσα έκθεση προεκτείνει τις προηγούμενες θεματικές προς την κατεύθυνση της συγκρουσιακότητας της δικαιοσύνης και της απονομής της: πρόκειται για πεδίο που μόνον ειρηνικό δεν είναι και γ'αυτόν ακριβώς τον λόγο δεν θα μπορούσε να βρει ιδιανικότερο και παραδοξότερο τόπο έκφρασης από το, παροπλισμένο πλέον, ειρηνοδικείο του Αγίου Νκολάου.

Οι κοινωνικο-πολιτικές, φιλοσοφικές και εν γένει καλλιτεχνικές πραγματεύσεις της δικαιοσύνης ασχολούνται συνήθως με την θεμελίωσή της, όποια κι αν είναι αυτή, ή έστω κάνουν αναφορά στην άγραφη, φυσική ή μεταφυσική δικαιοσύνη μακρινά από την γκρίζα ή σκοτεινή πραγματικότητα της απονομής της. Το καλλιτεχνικό εγχείρημα των τριών καλλιτεχνών της έκθεσης συγκλίνει, διαμέσου διαφορετικών οδών, στην έμφαση που αποδίδει στις αποχρώσεις, συχνά ανεπαίσθητες, της πεζής πραγματικότητας του ειρηνοδικείου. Εκτίθενται για αυτό τον λόγο συνεντεύξεις που πήρε ο Άγγελος Σπάρταλης από ντόπιους και ξένους εμπλεκόμενους πρωταγωνιστές και τμήματα του αρχείου του ειρηνοδικείου που βρέθηκαν στον χώρο μετά την

εγκατάλειψή του. Παράλληλα, τίθεται σε δεύτερο επίπεδο το ερώτημα του μετασχηματισμού των ενίοτε βίαιων τοπικών ηθών από την εξίσου αν και με διαφορετικό τρόπο βίαιη κι απότομη εισβολή του υπερτουρισμού. Δεν υπάρχει καλύτερος δείκτης της βιαιότητας ενός τόπου από την εξέταση των ήσσονος σημασίας παραβάσεων, δίπλα στα μεγάλα και κραυγαλέα εγκλήματα. Σε αυτό το πλαίσιο, ο μετασχηματισμός των συνηθειών και αξιών εξαιτίας της απότομης τουριστικοποίησης των τελευταίων δεκαετιών εμπεριέχει μορφές βίας που συχνά εξωραϊζονται και περνούν απαρατήρητες. Οι συνεντεύξεις του Σπάρταλη που παρουσιάζονται στην έκθεση τονίζουν ότι η απειλητική περιθωριοποίηση ή και εκτοπισμός των μόνιμων κατοίκων και η μετατροπή τους σε ντεκόρ των τουριστών-επισκεπτών αναδεικνύει μία επίκαιρη, αόρατη μορφή βίας όπου η δύναμη της τουριστικής αγοράς εξοβελίζει κάθε έννοια δικαίου πέραν εκείνου της τυπικής νομιμότητας της ελεύθερης χρήσης της ιδιοκτησίας. Η δε αίσθηση της φιλοξενίας, συστατική των τοπικών ηθών αλλάζει με ταχύτατους, μη βιώσιμους ρυθμούς οδηγώντας την πλειονότητα της τοπικής κοινωνίας είτε σε δουλοπρέπεια είτε σε φοβικότητα και σωβινισμό απέναντι στις νέες, ανέκδοτες μορφές αποικιοποίησης που επιβάλλει η παγκοσμιοποιημένη και διψασμένη για νέες ινσταγκραμικές συγκινήσεις μεσαία τάξη. Ένα νέο σύμπαν αδικιών και αδικημένων σε αναζήτηση (καλλιτεχνικής) γλώσσας έκφρασης των βιωμάτων τους.

Η μυθολογία, και πρωτίστως η αρχαία ελληνική μυθολογία, πραγματεύεται την βία με αλληγορικό τρόπο, μεταφέροντας συχνά στους θεούς το άχθος, αλλά και τη νομιμοποίηση βιαιότητων. Η Θέμις, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, ανήκε στους Τιτάνες, τα τέκνα της Γαίας και του Ουρανού. Αποτελούσε την ανθρωπόμορφη προσωποποίηση της φυσικής και της ηθικής τάξης, καθώς και της εθιμοτυπίας. Η λέξη θέμις παράγεται από το ρήμα τίθημι και δηλώνει αυτό που έχει τεθεί, το ισχύον, άρα την τάξη, το θείο δίκαιο που καθορίζει το ανθρώπινο. Στην ιστορία της φιλοσοφίας επανέρχεται συχνά σε διαφορετικά συμφραζόμενα η ηρακλείτεια σύνδεση μεταξύ Δίκης, δικαιοσύνης, δικαίου, κρίσης και τιμωρίας από την μία πλευρά και έριδας, σύγκρουσης και φιλονικίας από την άλλη- με πιο πρόσφατες σημαντικές περιπτώσεις αναβίωσης εκείνης του Martin Heidegger στις αρχές και του Jacques Derrida

στα τέλη του 20 αιώνα. Ο Νίκος Παπαδημητρίου παρουσιάζει έγχρωμα βιτρό να κοσμούν τα παράθυρα του πρώην ειρηνοδικείου – “ναού” της δικαιοσύνης με παραστάσεις της Θέτιδας και του Πηλέα σχετιζόμενοι με τον μύθο του μήλου της Έριδος (διαμάχη) αλλά και της Τιτανίδας Θέμιδος, (κόρη της Γαίας και του Ουρανού) εικόνες τις οποίες αντλεί από αρχαιοελληνικά αγγεία. Μας υπενθυμίζει κατ’ αυτό τον τρόπο ότι η ιερότητα της δικαιοσύνης αποτελεί ήδη από την αρχαία μυθολογία και φιλοσοφία διαφιλονικούμενο κι αμφιλεγόμενο διακύβευμα κι όχι κεκτημένο ή δεδομένο.

Ο Κώστας Τσώλης αναδεικνύει ακριβώς αυτή την ανάγκη για διαφυγή στον ή στους θεμελιωτικούς μύθους μίας αρχέγονης δικαιοσύνης πέραν της ωμής βίας. Όπως τονίζει μαζί με τους άλλους δύο συντελεστές της έκθεσης στο πνεύμα ενός κοινού διαβρωτικού, σαρκαστικού βλέμματος πάνω στους καθησυχαστικούς πλην γοητευτικούς μύθους, “ποτέ μην αφήσεις την αλήθεια να σου χαλάσει μια ωραία ιστορία.” Ορισμένα έργα μοιάζουν να βρίσκονται πίσω από γρίλιες ή γραμμώσεις που διαμεσολαβούν κι εν μέρει καλύπτουν την κυρίως εικόνα. Η έμφαση στη διαμεσολάβηση, στο φίλτρο ή στη θολούρα και τον θόρυβο που υπάρχει ανάμεσα στο θεατή και το έργο εξελίσσεται στην υπογραφή του καλλιτέχνη Κώστα Τσώλη καθώς ο μύθος της άμεσης πρόσληψης του έργου αποδομείται με αυτο-σαρκαστικό τρόπο. Ο Τσώλης υπομονετικά σιγο-πριονίζει την αφέλεια της αδιαμεσολάβητης δικαιοσύνης αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα την ανάγκη της πίστης σε μιαν “άλλη” δικαιοσύνη, όχι όμως ερήμην της βίας τόσο της εξουσιαστικής όσο κι εκείνης από “τα κάτω” μεταξύ συγγενών, συντοπιτών και φίλων. Αναδεικνύει έτσι με τα έργα του τη σημασία της θραυσματικής μνήμης ταυτόχρονα με την υπενθύμιση ότι οι αληθινές ιστορίες είναι και ενοχλητικές ιστορίες, φρεσκάρουν την προσωπική και συλλογική μνήμη με επώδυνο συχνά τρόπο, αποδομώντας τα ζωτικά ψεύδη που δίνουν τροφή σε κοινοτιστικούς μύθους αλληλεγγύης και μεγαλείου.

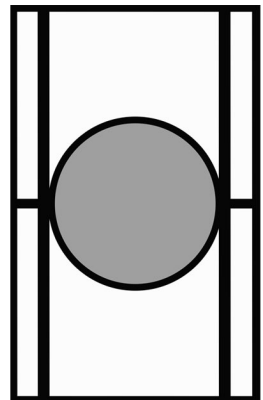
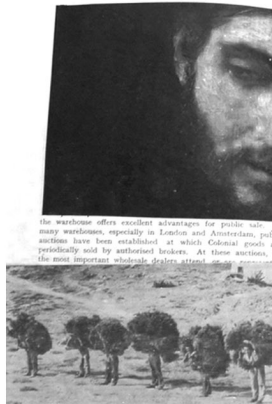
Σε αντίστοιχο μήκος κύματος κινείται και το έργο του Άγγελου Σπάρταλη. Μόνον που ο εντυπωσιακός πίνακας «Ο Χριστός ξανασταυρώνεται» που παρουσιάζει πέραν του φόρου τιμής που αποτίει στον εσταυρωμένο του

Holbein και στον Damien Hirst διαμέσου του διαμαντένιου κρανίου, αποτελεί ελεγεία στις αδικαιώτες ζωές ζώων και ανθρώπων, του σκελετωμένου σκύλου, της ταλαιπωρημένης αρκούδας σε αιχμαλωσία αλλά -σε άλλες στιγμές- και του ίδιου του βασανιστή αρκουδιάρη. Η μετά θάνατον δικαίωση μεταφέρεται στις πεζές διαστάσεις του εγκόσμιου βίου των “άθλιων”, των *hommes infâmes* στους οποίους αναφέρεται ο Michel Foucault στο διάσημο δοκίμιό του. Στο έργο αυτό του Άγγελου Σπάρταλη η αποκάλυψη είναι εδώ και τώρα πλην όμως λαμβάνει χώρα εντός ενός δαντικού *purgatorio*, ενός γαλήνιου καθαρτηρίου όπου συνυπάρχουν θύτες και θύματα που ζητούν δικαίωση από εμάς τους θεατές, που παρασυρμένοι από την έντονη εικόνα και τα υπέροχα χρώματα, λησμονούμε, ή κάνουμε πως λησμονούμε τη συνενοχή μας στη λήθη των αδικημένων.

Σπύρος Τέγος

Αναπληρωτής καθηγητής νεότερης φιλοσοφίας

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η έκθεση τελείται υπό την Αιγίδα του Δήμου Αγίου Νικολάου Κρήτης και με την υποστήριξη του συλλέκτη Γιώργου Σαμπατάκου, του βιβλιοπωλείου Γραφή και του καφέ Central.

Κώστας Τσώλης, TZEZOY, Ακρυλικό-μελάνι-παστέλ σε καμβά, 24 x 18 εκ., 2011 ➡
 Άγγελος Σπάρταλης, Ο Χριστός ξανασταυρώνεται (άνω τμήμα του έργου), 2 x 3.4 μέτρα, λάδι σε καμβά, 2014 ➡

